

ÕPPEAINE NIMETUS	Muusika 1.-9. kl
ÕPPEAINE KIRJELDUS	<p>Valdkonnapädevus</p> <p>Kunsti valdkonnapädevus hõlmab muusika ja kujutava kunsti, rakenduskunstide ning disaini (koondnimetusega kunst) valdkonda. Kunstiainete valdkonna pädevuse kujundamise alus on äratada valdkonna vastu huvi ja hoida seda järjekindlalt. Kunstiainete valdkonnapädevus on universaalne ning väljendub selles, et põhikooli lõpuks õpilane eakohaselt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. teadvustab oma sidet muusika, kunsti ja visuaalkultuuriga ning Eesti ja maailma kultuuripärandiga; 2. loob, uurib ja tõlgendab, kasutades muusika, kunsti ja visuaalkultuuri väljendusvahendeid, teadmisi ning meetodeid; 3. mõtestab ja reflekteerib eri kultuurinähtusi, enda ja kaasõppijate loometegevust; 4. mõistab muusika ja kunsti osatähtsust nüüdisaegses ühiskonnas, on avatud kodukoha ja selle välistele kultuuri tegevustele; 5. osaleb kunstide suhtluses tõlgendamist vajava sõnumi edastaja ning vastuvõtjana informeeritult ja kriitiliselt; 6. on loova eluhoiakuga ja lahendab probleeme loovalt. <p>Õppeaine kirjeldus</p> <p>Muusikaõpetuses saadakse teadmisi muusikast, oskusi ja kogemusi musitseerimisel. Muusikaga tegeledes rikastatakse tunde- ja mõttemaailma, kujundatakse esteetilisi hoiakuid ja kultuurilisi tõekspidamisi.</p> <p>Muusikaõpetuses musitseeritakse vokaalselt ja instrumentaalselt, arendatakse muusikalist kirjaoskust, liikumist ja koordineerimist, tutvutakse muusikalooga ja analüüsitakse muusikalisi näiteid, sh osaletakse valdkonnapädevustel õppekäikudel. Eelpool nimetatud osaoskustega arendatakse suhtlemis- ja koostööoskust, lõimimise oskust erinevate eluvaldkondadega, keskendumis- ja empaatiavõimet, toetatakse ühtekuuluvustunnet ja kujundatakse isikupärast muusikalist eneseväljendust.</p> <p>Üldpädevused</p>

	<p>Kultuuri- ja väärtuspädevus. Muusikas rõhutatakse kultuuriteadmisi ja nende väärtustamist õppija identiteedi osana. Tegevustes väärtustatakse individuaalset ning kultuurilist mitmekesisust. Esimeses kooliastmes keskendutakse eesti kultuuriloole: tähtpäevad ja pühad, eesti heliloojate looming ja olulised kultuurisündmused (näiteks laulu- ja tantsupidu). Teises kooliastmes lisandub Eesti naaberriikide kultuurilugu, kus õppijaid suunatakse märkama ja võrdlema, mis on sarnane ja mis on erinev võrreldes Eestiga. Kolmandas kooliastmes laieneb kultuuripilt teistele mandritele, tutvustatakse erinevaid usundeid ja nende peegeldumist eesti heliloojate loomingus. Käsitlevate teemade, analüüsitavate muusikateoste ja -sündmuste kaudu toetatakse eetiliste ning esteetiliste väärtushoiakute kujunemist. Praktilise loomingulise tegevuse ja selle üle arutlemise kaudu teadvustatakse muusikat eneseväljenduse vahendina, hindama erinevaid ideid, seisukohti ja probleemilahendusi ning austama autorsust. Kasvatatakse teadlikku ja kriitilist suhtumist kõikidesse infokanalitesse. Kultuuri- ja väärtuspädevust kujundavad eeskätt ühislaulmine (ühislaulud ühendavad omavahel erinevaid põlvkondi), koorilaul ja osalemine laulupidudel. Laulmine koorides tagab ühe meie olulisema traditsiooni laulupeo kestvuse. Ka muusika kuulamine ning õppekäigud kultuuriloolistesse paikadesse, kontsertidele ja muusikaetendustele aitavad kaasa kultuuri- ja väärtuspädevuse kujunemisele.</p> <p>Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Muusikas seatakse esile õppija osalus laiemas suhtluses aktiivselt nii sõnumi edastajana kui ka vastuvõtjana ning oskust kasutada selleks kunstide väljendusvahendeid. Koostöövalmidust kujundavad, üksteise toetamist, lugupidamist eriarvamuste vastu kujundatakse uurimuslike ja praktiliste rühmatööde, loovtööde, arutluste ja esitluste, ühislaulmise, pillimängu, õppekäikude, koorilaagrite, kontsertreiside, ühiste valdkondlike ja valdkondadeüleste õppeprojektide kaudu. Kultuurisündmustel osalemisega kujundatakse kultuurilist ühtsustunnet (meie-tunne, mis tekib osalejate endi ja osalejate-pealtvaatajate vahel). Ühislaulmise, sh esivanemate lauluvara tundmisega tugevdatakse põlvkondade vahelist sidet, kujundatakse koostöövalmidust ja väärtustatakse üksteise toetamist. Muusikateoste üle arutledes harjutakse oma seisukohti kaitsma ning teiste arvamustest lugu pidama.</p> <p>Sotsiaalset pädevust kujundatakse kõikide muusikaliste tegevuste kaudu. Sotsiaalsete kunsti põhimõtete ja tehnikate kasutamisega (nt muusikapalade otsimine, mille sõnad vihjavad sotsiaalset laadi probleemidele; heategevuslikel eesmärkidel muusikaga seotud ürituste planeerimine) arutletakse ühiskonnas asetleidvate sotsiaalsete probleemide üle ning julgustatakse õpilasi midagi ette võtma, et nendele teemadele enam tähelepanu pöörata.</p> <p>Enesemääratluspädevus. Tagasiside andmise ja eneseanalüüsi oskuse arendamise kaudu õpitakse tundma oma huve ja võimeid ning kujundatakse</p>
--	--

adekvaatset minapilti. Muusikatundides saadakse tagasisidet nii õpetajalt kui ka klassikaaslastelt erinevates tegevustes osaledes (laulmine, pillimäng, tantsimine, käitumine jne), mille kaudu on õppijal võimalik muuta enda sooritust või käitumist. Saadud tagasiside toetab õppija kunstialaste võimete/oskuste arengut, võimaldades õppijal muuta enda sooritust või käitumist. Erinevate muusikastiilidega tutvumisel toetatakse õppija enesemääratlust ja kuuluvustunnet mingisse sotsiaalsesse rühma, nagu ka esinemised kooliüritustel, osavõtt muusikaolümpiaadidest ja -konkurssidest. Kultuuri- ja sotsiaalteemade käsitlemisel (kontserdid ja muusikaetendused, muusikapalade aineestik ja sõnumid jne) ning omaloominguga toetatakse algatusvõime kasvatamist, loovkriitilist mõtlemist, uuenduslike lahenduste leidmist ning õppija personaalse ja sotsiaalse identiteedi kujunemist.

Õpipädevus. Muusikas kujundatakse õpipädevust eriilmeliste ülesannete, õppemeetodite ja töövormide kaudu (sh digitaalsed muusikaõppemängud), mis võimaldavad õpilastel teadvustada ning kasutada oma õpistiili. Nii individuaalselt kui ka rühmas lahendatavad uurimis- ja probleemülesanded, loov- ja uurimuslikud tööd eeldavad info hankimist, selle analüüsimist ja tõlgendamist ning õpitu kasutamist uusetes olukordades. Muusikas saavad õpilased ise jõukohaseid ülesandeid luua, oma valikute sobivust kontrollida, uusi oskusi katsetada ning järjekindlalt harjutada. Õpipädevust muusikas arendatakse kultuurisündmustes osalemise ja musitseerimise kaudu: õpilane võtab muusikasündmustest järjepidevalt osa, laulab kooris ja/või ansamblis, musitseerib üksi või muusikakollektiivis, esineb koolis ja esindab kooli erinevatel tasemetel, kavandab ja külastab teatrietendusi ja kontserte. Tagasiside andmise ja eneseanalüüsi (vaatlus, vestlust, arvustuse koostamine) kaudu toetatakse õppija rolli oma õpitegevuse juhtijana. Muusikateemaliste loov- ja rühmatööde koostamine eeldab oskust mõista teabetekste ning suunab kasutama mitmesuguseid info esitamise viise (tekst, joonis, skeem, tabel, graafik jms).

Suhtluspädevus. Muusikas peetakse oluliseks heliteostest, kunstistiilidest, -ajastutest jms rääkimist, kasutades kirjelduses nii korrektset emakeelt kui ka ainespetsiifilist terminoloogiat. Oma tööde esitlemine ning aruteludes erinevate seisukohtade võrdlemine ja kaitsmine toetavad väljendusoskust ning ainealase oskussõnavara kasutamist. Muusika tõlgendamise puhul lähtutakse erinevatest vaatepunktidest ja ootustest. Isiklik kogemus kasvatab kogemuse tähenduslikkust õpilase jaoks. Suhtluspädevus ilmneb valmisolekus saada ja anda vajalikku informatsiooni läbi suhtlemise, oskuses esitada viisakalt ja argumenteeritult oma arvamust ning samal ajal aktsepteerida teiste inimeste väärtusi ja eriarvamusi.

Muusikaõpetuses tutvutakse muusika kui kommunikatsioonivahendiga, õppides tundma selle eriomast mitteverbaalset keelt ning „tõlkides” sõnumeid

ühel keelest teise. Suhtlemine toimub ka muusika ettekandmisel publiku, interpreedi ja esitaja(te) vahel, muusikateose kuulamise, mõtestamise, kunstilise kujundamise ja esitamise kaudu, kus heliteos on ühtaegu nii suhtluse objektiks kui ka vahendiks. Suhtluspädevuse kujunemisele aitab kaasa aktiivne osalemine kooli-, kodukoha ja üleriigilistes koorides, ansamblites ja orkestrites.

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist toetavad muusikas individuaalsed ja rühmatöö, uurimuslikud ning probleemipõhised ülesanded ja õpitava sidumine igapäevaeluga. Muusikas väärtustatakse uuenduslikke ning loovaid lahendusi. Praktilise loovtegevuse kaudu, näiteks bänd, omalooming (muusikaline liikumine, dramatiseering, muusika kuulamine jne), katsetatakse erinevaid ideede väljendamise ja esitlemise võimalusi, valides leidlikult sobivaid meetodeid ning rõhutades oma tugevaid külgi. Õpitakse tegevust planeerima ja analüüsima, vastutama töö ja tulemuse eest. Muusikas kujundatakse ettevõtlikkust ka esinemisoscuse kaudu. Eduka esinemise tagavad muusikateose valik vastavalt õpilase muusikavõimetele, isikupärane tunnetamine ja oskus anda publikule edasi muusikateose/helilooja mõtet. Tutvutakse ka valdkonnaga seotud elukutsete ning institutsioonidega.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiapädevus. Muusikas rakendatavate ülesannete lahendamiseks tuleb sõnastada probleeme, arutleda lahendusteede üle, põhjendada valikuid ja analüüsida tulemusi. Ülesannete lahendamise kaudu arendatakse oskust infot mõista ja valida: eristada olulist ebaolulisest, leida (tekstist jm) probleemi lahendamiseks vajalikud andmed. Arvamust ja arvustust sõnastades arendatakse oskust oma mõtteid selgelt ja täpselt väljendada. Õpitakse kasutama erinevaid mõisteid (kompositsioon, struktuur, rütm, taktimõõt jne), võrdlema ja liigitama erinevate nähtuste tunnuseid ning kasutama sümboleid.

Loodusteaduste pädevus aitab näha (kuulda) ja väärtustada looduse ilu, mõista looja (autori, interpreedi) ja ühiskonna toimimist. Kujundab oskust mõista keskkonna mõju inimesele, nt müra ja müra taseme mõju inimese tervisele, elanikkonna vanuse, haridustaseme, kultuuriliste huvide, usuliste tõekspidamiste, rahvusliku koosseisu, migratsiooni, eetiliste hoiakute mõju kultuuri arengule. Loodusteaduslik pädevus aitab teha teadlikke valikuid, toimida kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonnaliikmena ning isiksusena (nt rahvapärandi säilitamine ja populariseerimine).

Loovülesandeid lahendades õpitakse kasutama tehnoloogiavahendeid (pillide ja näitlike õppevahendite valmistamine) ning uuenduslikke lahendusi, mõistma teaduse ja tehnoloogia rolli muusika arengus. Õpitakse hindama uudseid ja isikupäraseid lähenemisi ning märkama toodete disaini funktsionaalsust ja seoseid kunstiloomingu ning kultuuritraditsioonidega.

Digipädevus. Digivahendid toetavad suutlikkust lahendada (õppe)töös ettetulevaid probleeme ehk teadmisi, oskusi ja hoiakuid. Teadmised digipädevus valdkonnas toetavad info- ja andmekirjaoskust, suhtlust ja koostööd, digisisu loomist, teadmisi digiturvalisusest ja lahendustele orienteeritusest. Muutuvas ühiskonnas rakendatakse muusika õpetus- ja kasvatusesmärkide saavutamisel uuenevaid tehnoloogiasuundi: info kogumine ja säilitamine, hinnatakse selle adekvaatsust, kasutatakse muusikat luues ja õppides erinevaid digikeskkondi ning olla teadlik nendes peituvatest ohtudest. Käsitletakse intellektuaalse omandi ja internetiturvalisusega seotud teemasid oma loomingu jagamisel ning teiste loomingu kasutamisel digikeskkonnas. Ollakse teadlik digivahendite kasutamise kaasneda võivatest terviseriskidest. Loomingu jagamisel internetis tegutsetakse vastutustundlikult.

Lõiming teiste õppeainetega

Eesti keel. Eri suhtlusolukordades osalemine, sh arutelu rühmas ja avalik esinemine; eri tüüpi tekstidest vajaliku teabe leidmine ja usaldusväarsuse hindamine; eri tekstiliikide praktiseerimine (esitlus, arvamustekst, meediatekst, kokkuvõte, referaat jm) ja keeleline toimetamine; nooditeksti ja teabegraafika lugemine; konspekteerimine; eesmärgistatud kuulamine ja lugemine; õigehääldus ja õigekiri; sõna rõhk ja välde; laulusõnade tähenduse selgitamine; muusika oskussõnavara ja noodisümbolite tutvustamine; lihtsate laulusõnade loomine.

Kirjandus. Kirjandustunnis käsitletavate luuletajate tekstidel põhinevate laulude laulmine; laulutekstina kasutatava luuletuse kui terviku mõistmine; tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine; pärimuskultuur: rahvaluule põhiliigid ja žanrid; tänapäeva folkloor; kirjandust ja muusikat ühendavad kunstivormid (lavakunst, film); arutlemine mõne muusikateoses käsitletud teema või probleemi üle, järelduste tegemine; lauldava seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga; luuleteksti väljendusvahendite tundmaõppimine; laulusõnade loomine; loovkirjutamine loetu või kuuldu põhjal.

Kehaline kasvatus. Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu; maailmarahvaste tantsud ja tantsustiilid (kehaline aktiivsus; liikumine ja kultuur); laulu- ja ringmängud; kehahoid (tervis ja kehalised võimed); koordinatsioon; muusikalise liikumise kujundamine laulu karakteri järgi; muusikateose sisu, karakteri, improvisatsioon ja spontaansus (liikumine ja kultuur); mäng kehapillil.

Kunst. Teose, autori ja loomingu määratlus. Kuulatud muusika visualiseerimine, muusika kujutamine värvides: abstraktse pildi joonistamine – kõlad ja vormid, kõlad ja värvid. Pillide kujutamine kunstitöodes. Erinevate

<p>rahvaste, ajastute, maailmavaadete illustreerimine, etnograafia, märgid, sümbolid, kujundid. Filmide, arvutimängude ja reklaamide pildikeele ja muusika uurimine ning kriitiline võrdlemine. Uurimuslikud ja loovad rühma- ja individuaalsed tööd: video, animatsiooni, etenduse vms helindamine. Plakati loomine kontserdi reklaamimiseks, kontserdikava illustreerimine.</p> <p>Loodusõpetus. Ained ja materjalid: materjalid, millest instrumente algselt tehti, millest on tänapäeval tehtud. Materjalide taaskasutamine, säästev eluviis. Pillide valmistamine erinevatest materjalidest, sealhulgas taaskasutusmaterjalidest. Elus ja eluta loodus: erinevad elus ja eluta looduse helid. Liikumismängud looduslikus keskkonnas.</p> <p>Bioloogia. Hingamine ja hingamiselundid, hääl, hääleorgan, resonaatorid, hääle tekitamine, hääle tervishoid, häälemurre, kastraatlauljad, kuulmine, kuulmisorgan, absoluutne kuulmine; pärilikkus autorite ja interpretide näitel.</p> <p>Füüsika. Akustika: heliallikas, võnkumine ja helilaine võngete sagedus, helilaine, helikõrgus, absoluutne kuulmine, heli omadused, heli omaduste mõõtühikud, kaja, müra; muusikatööstus - valgus ja valgustehnika, helivõimendus, akustilised instrumendid versus elektrofonid.</p> <p>Geograafia. Riigid ja rahvad, nende asukohad ja -alad kaardil, geograafilistest tingimustest tulenevad kultuurilised eripärasused (kaardiõpetus); rahvaste muusika erinevates keskkonnatingimustes (loodusvööndid); Eesti muusika ja kultuur; majanduse ja kultuuri vastastikune mõju; teatrid ja kontserdisaalid Eestis.</p> <p>Keemia. Hingamine ja hingamiselundid. Hapniku roll eluslooduses; muusikainstrumendid. Tähtsamad metallid ja nende sulamid igapäevaelus.</p> <p>Matemaatika. Osa leidmine tervikust (noodi- ja pausivältused, rütmi- ja vormiõpetus); arvandmete kogumine ja korrastamine; aritmeetilise keskmise leidmine; diagrammi ja graafiku lugemine ja joonistamine; definitsiooni mõiste; hüpoteesi, eelduse, väite ja tõestuse eristamine (probleemülesanded ja arutelud).</p> <p>Ajalugu. Ajaloo isikustamine heliloojate ja interpretide elulugude käsitlemisel. Riikide ja rahvaste ajalugu, traditsioonid ja kultuurilugu.</p> <p>Inimeseõpetus. Mina ja meie: teistega arvestamine. Kodu, kodumaa- ja rahvakalendri teemad. Keha tunnetamine ja koordinatsioon. Murdeiga (häälemurre). Tervishoid (hääle tervis). Ettevõtlikkus (ürituste korraldamine). Autoriõigused. Huvid/huviharidus ja selle väärtustamine. Eneseanalüüs, väärtused, huvid, hobid. Vaimne heaolu ja tervis.</p>

	<p>Ühiskonnaõpetus. Riik ja kodanikuühiskond, meedia ja teave; suhtumine teiste rahvaste ja maade kultuuri traditsioonidesse; oma maa kultuuripärandi väärtustamine ja teadvustamine; tarbijaharidus. Erinevad usundid, autoriõigused ja vastutus.</p> <p>Käsitöö ja kodundus. Eesti rahvakultuur ja teiste rahvaste kultuuripärand – rahvariided, esemed, mustrid, kultuuritavad. Kultuuridevahelised seosed, erinevused, sarnasused. Märgid, sümbolid ja ornamendid eesti rahvakunstis. Loovtööna pillikottide valmistamine, koori esinemisvormi detaili (seelik, õlakott, vöö, peakate vm) disainimine ja valmistamine.</p> <p>Tehnoloogiaõpetus. Loovtööna pillide valmistamine ja kaunistamine. Muusikainstrumentide valmistamisel kasutatavad materjalid ja nende töötlemine, pillide ehitus.</p> <p>Võõrkeeled. Riigid, rahvad ja nende kultuur. Võõrkeelsed laulud: võõrkeelsete tekstide hääldamine, sõnumi mõistmine, sõnavara omandamine ja arendamine. Tekstide silbitamine ja hääldus. Oma emakeele ja rahvuskultuuri väärtustamine. Vaba aeg: lemmiklaulud, artistid, muusika harrastused. Võõrkeelsed pilliõppeprogrammid, muusikaterminid, akordide tabelid, pillide nimetused. Vajaliku info hankimine võõrkeelsetest teabeallikatest.</p> <p>Informaatika. Varasemates kooliastmetes omandatud oskuste rakendamine loovtöö tegemisel ja vormistamisel, vormistamisel on vaja järgida kooli poolt koostatud nõudeid. Internetiturvalisus ja autoriõigused. Tehisintellekt. Infootsing ja selle kriitiline hindamine. Noodigraafika ja helitöötlusprogrammid.</p> <p>Läbivad teemad</p> <p>Elukestev õpe ja karjääri kujundamine. Muusikalise eneseväljenduse abil kujundatakse õpilaste individuaalset eripära, avatakse ja avardatakse võimalusi muusikaga tegeleda ja muusikast rõõmu tunda ning toetatakse elukestva muusikaharrastuse teket. Õpilasi suunatakse muusikakooli õpingutele. Tutvutakse erinevate muusikast lähtuvate elukutsetega: muusikaõpetaja, helilooja, dirigent, interpreet, helitehnik, produtsent, mänedžer jne. Läbi ühismusitseerimise ja kooslaulmise arendatakse suhtlemis- ja koostööoskust.</p> <p>Keskkond ja jätkusuutlik areng. Keskendutakse kohalike ja globaalsete keskkonna- ning inimarenguprobleemide käsitlemisele. Eesmärk on kujundada õpilastes arusaama loodusest kui terviksisüsteemist, looduskeskkonna haprusest ning inimese sõltuvusest loodusvaradest ja -ressurssidest. Õppemeetoditest on olulisel kohal aktiivõppemeetodid, rühmatööd, juhtumiuuringud, arutelud ning rollimängud. Läbi erinevate teoste kuulamise ja laulurepertuaari on võimalik</p>
--	--

<p>õpilastele edasi anda sõnum looduse ja keskkonna hoiust. Väärtustatakse pärandkultuuri ja rahvuskultuuri jätkusuutlikku arengut.</p> <p>Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Ühismusitseerimise käigus arendatakse koostöö- ja teistega arvestamise oskust. Loovülesannete ja projektide kaudu toetatakse ettevõtlikkust ja õpilaste initsiatiivi. Ühiste otsuste (nt laulurepertuaari valimisel) langetamise kaudu, osaledes kooli ja kogukonna üritustel ning õpilasi ühisürituste korraldamisesse kaasates kujundatakse valmisolekut olla vastutustundlik demokraatliku kodanikuühiskonna liige.</p> <p>Kultuuriline identiteet. Taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ja kultuuride muutumist ajaloo käigus, omab ettekujutust kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast, väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust, on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis. Oluline on aidata õpilasel mõista, et omaenda tugev kultuuriline identiteet toetab teda teistes kultuurides orienteerumisel. Õpilasele pakutakse erinevaid võimalusi omandada kogemusi ning süvendada teadmisi teistest kultuuridest, saada elamusi erinevatest kunsti- ja kultuurivaldkondadest, sealhulgas võimalust kaasa lüüa kohalike kultuurisündmuste ettevalmistamises ja läbiviimises.</p> <p>Teabekeskond ja meediakasutus. Suunatakse õpilaste eakohaseid tegevusi meediakeskkondades ning teadvustatakse privaatse ja avaliku ruumi käitumisnorme sotsiaalmeedias. Analüüsitakse visuaalset meediat, arvestades õpilase eakohast meediakasutust. Teadvustatakse ja väärtustatakse muusikateose autorsust. Kujundatakse kriitilist suhtumist infotehnoloogiasse ja meedia loodud keskkonda. Suunatakse kriitiliselt hindama teabe usaldusväärsust. Teadvustatakse internetis leiduvaid võimalusi ja ohtusid ning õpitakse enda privaatsuse kaitsmist.</p> <p>Tehnoloogia ja innovatsioon. Suunatakse õppijat nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutama, et arendada loovust, koostööoskusi ja algatusvõimet uuenduslike ideede rakendamisel erinevates projektides (näiteks loovtöodes).</p> <p>Tervis ja ohutus. Taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on suuteline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ja kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele. Teadvustatakse muusikalise suhtlemise rolli vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalustamise võimalusena. Pööratakse tähelepanu müra kahjulikkusele keskkonnas ning inimhääle ja muusikainstrumentide ohutule ja otstarbekale kasutamisele. Oluline fookus on tervist ja ohutust väärtustavate hoiakute kujundamisel ning tervisliku ja ohutu käitumise oskuste arendamisel. Õppemeetoditest sobivaimad on</p>

	<p>aktiivõppemeetodid, diskussioon, juhtumianalüüsid, rühmatöö, uurimisprojektid ja rollimängud.</p> <p>Väärtus ja kõlblus. Väärtustatakse muusikat ning muusikategevusi kultuuri ja igapäeva elu rikastajana; osaletakse aktiivselt musitseerimises arvestades kaaslasi ja vastutades enda tegevuse eest rühmas (klassis, kooris, ansamblis); respektieritakse isikupära ja erinevaid lahendusi erinevate probleemide ja loovülesannete lahendamisel; väärtustatakse kodukohta, Eesti muusikapärandit ja nüüdismuusikat. Järgitakse kontserdiküllastaja hea käitumise tavasid; osaletakse ülekoollistel, linna või maakonna muusikaüritustel; väärtustatakse ühislaulmist ja laulupidude traditsiooni edasi kandmist koorilaulja ja /või pillimängijana. Maailma rahvaste muusika, erinevate maailmavaadete ja religioonide tutvustamisega toetatakse sallivuse ja lugupidava suhtumise ning maailmavaatelistes küsimustes orienteerumise oskuste kujunemist. Õpilast suunatakse tegutsema eetilisel ja ohutult (sh autoriõigust arvestades) nii reaalses kui ka virtuaalses kultuurikeskkonnas ning suhtuma kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia kujundatud keskkonda.</p>
	<p>TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD</p>
<p>I KOOLIASTE</p>	<p>Põhikooli I kooliastme muusikaõpetusega taotletakse, et õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb rõõmu muusikast ning tunnetab, teadvustab ja arendab musitseerimise kaudu oma võimeid; • tunneb huvi muusika kui kunsti vastu ning kujundab enda esteetilist maitset; • arendab muusikalist mõtlemist ja eneseväljendusoskust; • kasutab muusikalistes tegevustes omandatud muusikalise kirjaoskuse põhiluseid; • arendab loovust ja improvisatsioonivõimet laulmise, rütmilise tegevuse ja pillimängu kaudu; • õpib tundma ja väärtustab muusikat ning muusikategevust inimese, kultuuri ja igapäeva elu rikastajana; • teab ja hoiab rahvuskultuuri traditsioone, osaleb selle edasikandmises ning mõistab ja austab erinevaid rahvuskultuure; • mõistab juhendi järgi töötamise põhitõdesid.
<p>II KOOLIASTE</p>	<p>Põhikooli II kooliastme muusikaõpetusega taotletakse, et õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb rõõmu muusikast ning tunnetab, teadvustab ja arendab musitseerimise kaudu oma võimeid; • tunneb huvi muusika kui kunsti vastu ning kujundab enda esteetilist maitset; • mõtleb ja tegutseb loovalt ning väljendab end loominguliselt muusikaliste tegevuste kaudu;

	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab muusikalistes tegevustes omandatud muusikalise kirjaoskuse põhialuseid; • õpib tundma ja väärtustab muusikat ning muusikategevust inimese, kultuuri ja igapäevaelu rikastajana; • teab ja hoiab rahvuskultuuri traditsioone, osaleb selle edasikandmises ning mõistab ja austab erinevaid rahvuskultuure; • teadvustab ja väärtustab muusikateoste autorsust ning suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda; • mõistab juhendi järgi töötamise põhitõdesid. 		
III KOOLIASTE	<p>Põhikooli III kooliastme muusikaõpetuses taotletakse, et õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • huvitub muusikast kui kunstiliigist, väärtustab muusikat ning muusikategevust kultuuri ja igapäevaelu rikastajana; • musitseerib koos teistega ning vastutab enda osaluse eest; • arendab loomeideid muusikalise eneseväljenduse kaudu, tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid; • väärtustab kodukoha ja Eesti muusikapärandit ning nüüdismuusikat, sh on traditsioonide edasikandja laulja, pillimängija, kuulajana; • teadvustab, et teadlikuma musitseerimise aluseks on muusikaline kirjaoskus, sh rütmifiguurid TA, TAA, TAAA, TAAAA, TI-TI, TAI-RI, RI-TAI, TI-RI-TI-RI, TI-TI-RI, TI-RI-TI, TA-I-TI, TI-TA-TI, TI-TI-TI, veerand-, kaheksandik-, pool- ja tervepauus, neljandik- ja kaheksandiktaktimõõt, ühe võtmemärgiga helistikud, viiuli- ja bassivõti, repertuaarist ja teemadest tulenevad muusikalised oskussõnad; • teadvustab muusika võimalusi vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalu loomisel; • mõistab, kuidas huvi muusika vastu ning muusikalised oskused võimaldavad kujundada sellest elukestva harrastuse või elukutse; • teadvustab muusikat kui kultuuridevahelist suhtluskeelt, väärtustab kultuurilist mitmekesisust; • tegutseb eetiliselt ja ohutult (sh autoriõigust arvestades) nii reaalses kui ka virtuaalses kultuurikeskkonnades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonnasse; • mõistab juhendi järgi töötamise põhitõdesid. 		
	<table border="1"> <tr> <td>ÕPITULEMUSED</td> <td>ÕPPESISU sh praktilised tööd, õpiprojektid, õppetegevus väljaspool klassiruumi, kogukonnapraktika vm õppetegevused</td> </tr> </table>	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU sh praktilised tööd, õpiprojektid, õppetegevus väljaspool klassiruumi, kogukonnapraktika vm õppetegevused
ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU sh praktilised tööd, õpiprojektid, õppetegevus väljaspool klassiruumi, kogukonnapraktika vm õppetegevused		
1. klass	<table border="1"> <tr> <td>Laulmine</td> <td>Laulmine: laululise hingamise arendamine kõlalise puhtuse, selge diktsiooni ning ilmekuse saavutamiseks; eakohased laulud, eesti ja teiste rahvaste laulud.</td> </tr> </table>	Laulmine	Laulmine: laululise hingamise arendamine kõlalise puhtuse, selge diktsiooni ning ilmekuse saavutamiseks; eakohased laulud, eesti ja teiste rahvaste laulud.
Laulmine	Laulmine: laululise hingamise arendamine kõlalise puhtuse, selge diktsiooni ning ilmekuse saavutamiseks; eakohased laulud, eesti ja teiste rahvaste laulud.		

	<p>hääle, õige kehahoiu ning selge diktsiooniga;</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaleb ühislaulmises, ansambelis ja solistina; • laulab peast kooliastme ühislause, sh „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius/J.V. Jannsen), kooli laul “Õppiv, arenev ja loov- see on Valga Põhikool” (K. Lee); • oskab kuulata iseennast ja kaaslast ning hindab enda ja teiste panust koos musitseerides; • laulab koolikooris õpetaja soovitusel; • mõistab laulupeo tähendust. <p>Muusikaline kirjaoskus</p> <ul style="list-style-type: none"> • teadvustab rütme ja rütmifiguure TA, TI-TI, TAA, TAAA ja veerandpaus; • teab mõisteid meetrum, rütm, taktimõõt, takt; • laulab endale sobivas tessesituuris astmemudeleid, kasutades astmeid MI, SO, RA. <p>Muusikaline liikumine</p> <ul style="list-style-type: none"> • tantsib eesti laulu- ja ringmänge; • tunnetab ning väljendab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu; <p>Pillimäng</p> <ul style="list-style-type: none"> • koostab meloodilis-rütmilisi improvisatsioone; omandab julguse improviseerimiseks (üksi või kogu klassiga); • kasutab keha-, rütmi- ja plaadpile lihtsamates kaasmängudes ja <i>ostinato</i>'des ning iseseisvates palades; 	<p>Mõisted: meetrum, löök, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, noot, viis, eelmäng, vahemäng, salm, refrään, regilaul, helilooja, luuletaja, koor, dirigent, <i>piano</i> (vaikselt), <i>forte</i> (valjult), valjenedes, vaibudes; õpilaste kaasamine laulukooride tegevusse, sh laulupidude protsessi.</p> <p>Muusikaline kirjaoskus: meloodia liikumise suuna jälgimine; kõrgete ja madalate helide eristamine; astmed SO-MI-RA; noodikiri</p> <p>Mõisted : meetrum, löök, takt, taktijoon, lõpujoon, kordusmärgid, noot, viis, eelmäng, salm, refrään, helilooja, dirigent, piano (vaikselt) forte (valjult(, valjenedes, vaibudes, kehapill, rütmipill, plaadipill.</p> <p>Muusikaline liikumine: muusika meeleolu, stiili ja vormi väljendamine liikumise kaudu.</p> <p>Mõisted: ringjoon (sõõr), voor, viirg, päripäeva ja vastupäeva, parem, vasak.</p> <p>Pillimäng ja omalooming: rütmipillid; lihtsate rütmipillide valmistamine; rütmipillide kasutamine kaasmängudeks, improviseerimiseks; õiged pillimänguvõtted.</p> <p>Mõisted: meetrum, tempo, löök, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, noot, viis, eelmäng, vahemäng, muusikapala, salm, refrään, dirigent, valjenedes, vaibudes.</p>
--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • loob lihtsaid rütmilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel. <p>Muusika kuulamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • õpilane tutvub karakterpalu kuulates muusika väljendusvahenditega (meloodia, rütm, tempo, dünaamika (valjult, vaikselt, valjenedes, vaibudes) ja muusikapala ülesehitus); • väärtustab muusikat elavas ja salvestatud ettekandes; • kirjeldab ja iseloomustab kuulatava muusikapala meeleolu ja karakterit, tuginedes muusika väljendusvahenditele ja oskussõnavarale. <p>Muusikaline omalooming</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab sõnalises ja muusikalises omaloomingus õpitud muusikalisi oskusi ja teadmisi; • improviseerib astmemudelitele tuginedes, loob lihtsamaid rütmilis- meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel, loob lihtsamaid tekste, kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel. 	<p>Muusika kuulamine ja muusikalugu: dünaamikamärkide tundmine; muusikapala kirjeldamine ja iseloomustamine, kultuuripildi laiendamine muusikasündmuste tutvustamise läbi (teatrid, kontserdid, uudislooming, meediasündmused jne).</p> <p>Mõisted: laul, muusikapala, meetrum, tempo, helilooja, luuletaja, kontsert, publik, koor, orkester, dirigent, piano (vaikselt), forte (valjult), vaibudes, valjenedes.</p> <p>Muusikaline omalooming: muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) kasutatakse omaloomingus nii eraldi kui ka omavahel lõimitult.</p> <p>Mõisted: meetrum, tempo, löök, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, noot, viis, eelmäng, vahemäng, muusikapala, salm, refrään, dirigent, valjenedes, vaibudes</p>
2. klass	<p>Laulmine</p> <ul style="list-style-type: none"> • õpilane laulab ilmekalt vaba ja loomuliku hingamise, õige kehahoiu, kandva hääle ning selge diktsiooniga; • osaleb ühislaulmises, ansambelis ja solistina; • laulab peast kooliastme ühislause, sh „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius/J.V. Jannsen), kooli laul “Õppiv, 	<p>Laulmine</p> <p>Kinnistatakse 1. klassis omandatud teadmisi. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Õpitakse laulma peast I kooliastme ühislause. Kinnistatakse harjumust hoida laulmises loomulikku kehahoidu. Tutvutakse laulmisele omaste hingamise põhimõtetega. Lauldakse ilmekalt, kandva hääle ja selge diktsiooniga. Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega nii kooris kui üksi, kuulatakse ja kuulatakse nii ennast</p>

	<p>arenev ja loov- see on Valga Põhikool” (K. Lee);</p> <ul style="list-style-type: none"> • oskab kuulata iseennast ja kaaslasi ning hindab enda ja teiste panust koos musitseerides; • laulab koolikooris õpetaja soovitusel; • mõistab laulupeo tähendust. <p>Muusikaline kirjaoskus</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb kuulmise ja noodi järgi rütmifiguure TA, TI-TI, TA-A, TA-A-A ja veerandpaus; • tunneb kahe- ja kolmeosalist taktimõõtu; • oskab jälgida helide järgnevust ja astmeid JO, LE, MI, SO, RA; • mõistab eakohaselt muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda lauldes: laulab endale sobivad tessituuris astmemudeleid, kasutades astmeid SO, MI, RA, LE, JO, (alumine) RA₁ ja (alumine) SO₁ (pentatoonika); kinnistab õpitud rütme ja rütmifiguure. <p>Muusikaline liikumine</p> <ul style="list-style-type: none"> • tantsib eesti laulu- ja ringmänge; • tunnetab ning väljendab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu; • väärtustab ühismusitseerimise, sh laulu- ja tantsupidude traditsiooni. <p>Pillimäng</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab keha-, rütmi- ja meloodiapille kaasmängudeks ja iseseisvate palade esitamisel; • mõistab eakohaselt muusikalise kirjaoskuse tähtsust: teadvustab 	<p>kui ka teisi. Tutvutakse laulupidude traditsiooniga ja kaasatakse õpilasi koolikoori.</p> <p>Mõisted: meetrum, löök, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, eelmäng, vahemäng, viis (meloodia), salm, refrään, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno</i>, regilaul, helilooja, luuletaja, eeslaulja ja koor, dirigent, <i>piano</i> (vaikselt), <i>forte</i> (valjult), valjenedes, vaibudes.</p> <p>Muusikaline kirjaoskus</p> <p>Täiendatakse laulu õppimist toetavat muusikateooriat, sh kinnistades mõisteid: viis/meloodia, rütm, meetrum, löök, takt, taktijoon, lõpujoon, taktimõõt (2-osaline ja 3-osaline taktimõõt), noot (noodipea ja noodivars). Kinnistatakse rütme, rütmifiguure rütmisilpide TA, TI-TI, TA-A, TA-A-A, (veerand)pausi abil ning teadvustatakse neid laulmisel. Loetakse ladusalt noodist laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Õpitakse uusi laule noodist pentatooniliste astmete abil. Arvestatakse lauldes noodikirja lühendamise märkidega. Kinnistatakse 1. klassis õpitud astmemudeleid koos käemärkidega. Tutvustatakse uusi relatiivseid astmeid. Kinnistatakse lauldes eri tessituurides eelkõige SO, MI, RA, LE, JO, (alumine) RA₁ ja (alumine) SO₁ astmetel põhinevaid astmemudeleid. Astmed paigutatakse astmetrepile või -redelile ja JO-võtme abil noodijoonestikule.</p> <p>Mõisted: meetrum, löök, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, eelmäng, vahemäng, viis/meloodia, salm, refrään, fermaat, esimene ja teine volt, latern, <i>segno</i>, regilaul, helilooja, luuletaja, eeslaulja ja koor, dirigent, <i>piano</i> (vaikselt), <i>forte</i> (valjult), valjenedes, vaibudes.</p> <p>Muusikaline liikumine</p>
--	---	--

	<p>õpitud rütme ja rütmifiguure musitseerimisel.</p> <p>Muusika kuulamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • avaldab eakohaselt arvamust kogetud muusikaelamusest, kasutades õpitud oskussõnavara; • kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb eakohaselt kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit; • eristab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat; • eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille ning kirjeldab neid. <p>Muusikaline omalooming</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab sõnaliselt ja muusikalises omaloomingus õpitud muusikalisi oskusi ja teadmisi; • improviseerib astmemudelitele tuginedes, loob lihtsamaid rütmilis- meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja meloodiapillidel, loob lihtsamaid tekste, kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel. 	<p>Tutvutakse liikumise kaudu rütmide ja rütmifiguuride, sh pausiga. Tunnetatakse muusika erinevaid temposid ja väljendatakse dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu.</p> <p>Mängitakse ühiselt erinevaid eesti laulu- ja ringmänge, tutvudes laulumängu sisu ja pärimusliku traditsiooniga. Väljendatakse mängudes esinevate tegelaste karaktereid.</p> <p>Tantsitakse ühiselt eesti rahvatantse.</p> <p>Mõisted: ringjoon (sõõr), voor, viirg, päripäeva ja vastupäeva, parem, vasak, labajalavalss (labajalg), rei(n)lender.</p> <p>Pillimäng</p> <p>Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris, ansambelis kui ka üksi lihtsamates <i>ostinato</i>'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.</p> <p>Pillimängu käigus kuulatakse ja kuulatakse nii enda kui ka teiste pillimängu.</p> <p>Mõisted: meetrum, löök, takt, taktijoon, taktimõõt (2- ja 3-osaline), lõpujoon, volt, fermaat, latern, <i>segno</i>, kordusmärgid, eelmäng, vahemäng, viis (meloodia), salm, refrään, dirigent, <i>piano</i> (vaikselt), <i>forte</i> (valjult), valjenedes, vaibudes, kehapill, rütmipillid, plaatpillid.</p> <p>Muusika kuulamine</p> <p>Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil.</p> <p>Tutvutakse laulu või muusikapala autorite ametitega (helilooja ja luuletaja).</p> <p>Kuulatakse eesti rahvalaule ja rahvapille. Eristatakse regilaulus ühe- ja kaherealist regiviisi. Tutvutakse erinevate eesti rahvapillidega (kannel, hiiu kannel, lõõtspill, sarved, viled, torupill), neid eristatakse kuuldeliselt. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat, tutvutakse erinevate esituskoosseisudega (solist, ansambel, koor). Kirjeldatakse kogetud</p>
--	--	--

		<p>muusikaelamust eakohaselt, kasutades õpitud oskussõnavara. Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavaid. Mõisted: laul, muusikapala, meetrum, tempo, helilooja, luuletaja, solist, eeslaulja, ansambel, koor, orkester, kontsert ja publik, eesti rahvapillid, dirigent, <i>piano</i> (vaikselt), <i>forte</i> (valjult), valjenedes ja vaibudes.</p> <p>Muusikaline omalooming muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) kasutatakse omaloomingus nii eraldi kui ka omavahel lõimitult.</p> <p>Mõisted: laul, muusikapala, viis (meloodia), salm, refrään, meetrum, tempo, löök, takt, taktijoon, 2- ja 3-osaline taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, regilaul, liisusalm, helilooja, luuletaja, solist, eeslaulja, ansambel, koor, dirigent, <i>piano</i> (vaikselt), <i>valjult</i> (forte), valjenedes, vaibudes.</p>
<p>3. klass</p>	<p>Laulmine</p> <ul style="list-style-type: none"> • õpilane laulab ilmekalt vaba ja loomuliku hingamise, kandva hääle, õige kehahoiu ning selge diktsiooniga; • osaleb ühislaulmises, ansamblis ja solistina; • laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regilaule, eesti ja teiste rahvaste laule; • laulab peast kooliastme ühislause, sh „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius/J.V. Jannsen), kooli laul „Õppiv, arenev ja loov- see on Valga Põhikool“ (K. Lee), „Tiliseb, tiliseb aisakell“; „Lapsed, tupp“ (sõnad E. L. Wöhrmann) • oskab kuulata iseennast ja kaaslasti ning hindab enda ja teiste panust koos musitseerides; 	<p>Laulmine</p> <p>Kinnistatakse 1. ja 2. klassis omandatud teadmisi. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regilaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Õpitakse laulma peast I kooliastme ühislause. Tutvustatakse laulu autoreid.</p> <p>Kinnistatakse harjumust hoida laulmisel loomulikku kehahoidu. Tutvutakse laulmisele omaste hingamise põhimõtetega. Lauldakse ilmekalt, kandva hääle ja selge diktsiooniga. Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega nii kooris kui üksi, kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi.</p> <p>Tutvutakse laulupidude traditsiooniga ja kaasatakse õpilasi koolikoori.</p> <p>Mõisted: meetrum, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, eelmäng, vahemäng, salm, refrään, volt, sidekaar, pidekaar, fermaat, latern, <i>segno</i>, süsteem, kaanon, regilaul, helilooja, luuletaja, eeslaulja ja koor, dirigent,</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • laulab koolikooris õpetaja soovitusel; • mõistab laulupeo tähendust; • mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda lauldes. <p>Muusikaline kirjaoskus</p> <ul style="list-style-type: none"> • oskab lahendada rütmiharjutusi 2/4, 3/4 taktimõõdus; • suudab kasutada laule õppides relatiivseid helikõrgusi; • teab mõistete duur, moll, muusikaline vorm tähendust; • mõistab rütmifiguuride TA, TI-TI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A, TI-RI-TI-RI, TAI-RI ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes. <p>Muusikaline liikumine</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnetab ja väljendab liikumises muusika meeleolu, tempot, dünaamikat; • suudab juhendamisel tantsida erinevate rahvaste tantse; • suudab liikuda või tantsida muusika saatel tunnetades meetrumit ja erinevaid rütmivorme; • väärtustab ühismusitseerimise, sh laulu- ja tantsupidude traditsiooni. <p>Pillimäng</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab keha-, rütmi- ja meloodiapille kaasmängudeks ja iseseisvate palade esitamisel; • mõistab eakohaselt muusikalise kirjaoskuse tähtsust: teadvustab õpitud rütme ja rütmifiguure musitseerimisel. 	<p>dünaamika, <i>piano, forte, crescendo, diminuendo</i>, noodivältused (veerandnoot, veerandpaus, poolnoot, poolpaus jne), pooltoon, tervetoon, põhiheli, JO-astmerida, RA-astmerida, improvisatsioon, žanr, marss, valss, polka.</p> <p>Muusikaline kirjaoskus: omandamise eesmärgiks on meetrumitunnetuse, rütmi- ja helikõrguste taju arendamine praktilise tegevuse kaudu.</p> <p>Mõisted: meetrum, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, eelmäng, vahemäng, salm, refrään, volt, sidekaar, pidekaar, fermaat, latern, <i>segno</i>, süsteem, kaanon, regilaul, helilooja, luuletaja, eeslaulja ja koor, dirigent, dünaamika, <i>piano, forte, crescendo, diminuendo</i>, noodivältused (veerandnoot, veerandpaus, poolnoot, poolpaus jne), pooltoon, tervetoon, põhiheli, JO-astmerida, RA-astmerida, improvisatsioon, žanr.</p> <p>Muusikaline liikumine Muusika meeleolu, stiili ja vormi väljendamine liikumise kaudu.</p> <p>Mõisted: ringjoon (sõõr), voor, viirg, päripäeva ja vastupäeva, parem, vasak, labajalavalss (labajalg), rei(n)lender, marss, valss, polka.</p> <p>Pillimäng oskuste arendamine ja rakendamine erinevates pillikoosseisudes</p> <p>Mõisted: meetrum, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, eelmäng, vahemäng, salm, refrään, volt, sidekaar, pidekaar, fermaat, latern, <i>segno</i>, süsteem, kaanon, helilooja, dirigent, dünaamika, <i>piano, forte, crescendo, diminuendo</i>, noodivältused (veerandnoot, veerandpaus, poolnoot, poolpaus jne), pooltoon, tervetoon, põhiheli, JO-astmerida, RA-astmerida, improvisatsioon.</p> <p>Muusika kuulamine</p> <p>Eesmärgiks on õpilaste üldise silmaringi laiendamine (teatris, kontserdil ja</p>
--	---	---

	<p>Muusika kuulamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuulab ja suudab iseloomustada muusikalisi väljendusvahendeid, instrumente ja koosseise; • muusikaliste näidete põhjal oskab muusika iseloomustamisel kasutada oskussõnavara; • teadvustab muusikateoste autorluse vajalikkust ; • arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaliste näidete või muusikaelamuste põhjal suuliselt või kirjalikult. <p>Muusikaline omalooming</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rakendab õpitud rütmifiguure rütmiliste kaasmängude loomisel ja esitamisel. 	<p>muuseumis käimine), muusikalise maitse rikastamine ning kuulamisoskuste arendamine.</p> <p>Mõisted: laul, muusikapala, salm, refrään, meetrum, takt, taktijoon, 2- ja 3- osaline taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, pidekaar, sidekaar, süsteem, tempo, regilaul, liisusalm, helilooja, luuletaja, vokaalmuusika, instrumentaalmuusika, solist, eeslaulja, ansambel (nt duo, duett jne), koor, dirigent, <i>piano, forte, crescendo, diminuendo</i>, žanr, marss, valss, polka, eesti rahvamuusika.</p> <p>Muusikaline omalooming</p> <p>Fantaasia ja loomevõime arendamine, enda vahetu teostamine.</p> <p>Mõisted: laul, muusikapala, salm, refrään, meetrum, takt, taktijoon, 2- ja 3- osaline taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, pidekaar, sidekaar, süsteem, tempo, regilaul, liisusalm, helilooja, luuletaja, vokaal- ja instrumentaalmuusika, solist, eeslaulja, ansambel (nt duo, duett), koor, dirigent, <i>piano, forte, crescendo, diminuendo</i>.</p>
4. klass	<p>Laulmine</p> <ul style="list-style-type: none"> • laulab ilmekalt vaba ja loomuliku hingamise, kandva hääle, õige kehahoiu ning selge diktsiooniga; • laulab eakohaseid ühekahehääelseid laule; • mõistab laulupeo tähendust; • laulab peast kooliastme ühislaule, sh „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius/J.V. Jannsen), kooli laul “Särab Valga Põhikool” (S. Põldsaar), • osaleb ühislaulmises, ansamblis ja/või solistina; • oskab kuulata iseennast ja kaaslast ning hindab enda ja teiste panust koos musitseerida. <p>Muusikaline kirjaoskus</p>	<p>Laulmine: rakendab õpitud rütmifiguure rütmiliste kaasmängude loomisel ja esitamisel.</p> <p>Mõisted: korratakse ja kinnistatakse I kooliastmes õpitud mõisteid.</p> <p>Uued mõisted: eeltakt, dünaamika, <i>mezzopiano, mezzoforte</i>, 4-osaline taktimõõt, noodivältnused (kaheksandiknoot, kaheksandikpaus, tervenoot, tervepaus jne), duur- ja moll helilaad ja kolmkõlad, viiulivõti, tähtnimetused, 1-, 2-, 3-osaline vorm; õpilaste kaasamine laulukooride tegevusse, sh laulupidude protsessi.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • oskab lahendada rütmiharjutusi 2/4, 3/4 ja 4/4 taktimõõdus; • suudab kasutada laule õppides relatiivseid helikõrgusi mõistab duur- ja moll- helilaadi tähendust ning kasutab neid musitseerides; • teadvustab rütme ja rütmifiguure TA, TI-TI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A, TI-RI-TI-RI, TAI-RI, TI-TI-RI, TI-RI-TI, TA-I-TI, TI ning kaheksandik- ja veerand, kasutab neid muusikalistes tegevustes; • seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis ja meloodiapilliga. <p>Muusikaline liikumine</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakendab õpitud rütmifiguure rütmiliste kaasmängude loomisel ja esitamisel, tunnetab ja väljendab liikumises muusika meeleolu, tempot, dünaamikat, arendab koordineerimist, tantsib eesti laulu- ja ringmänge; • väärtustab ühismusitseerimise, sh laulu- ja tantsupidude traditsiooni. <p>Pillimäng</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab keha-, rütmi- ja meloodiapille kaasmängudeks või iseseisvate palade esitamisel. <p>Muusika kuulamine ja muusikalugu</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuulab ning võrdleb vokaalmuusikat: hääleliike (sopran, metsosopran, alt tenor, bariton, bass) • kuulab ning eristab instrumentaalmuusikat: pillirühmi (klahv-, keel-, puhk- ja 	<p>Muusikaline kirjaoskus: omandamise eesmärgiks on meetrumitunnetuse, rütmi- ja helikõrguste taju arendamine praktilise tegevuse kaudu.</p> <p>Mõisted: korratakse ja kinnistatakse I kooliastmes õpitud mõisteid.</p> <p>Uued mõisted: eeltakt, dünaamika, <i>mezzopiano</i>, <i>mezzoforte</i>, 4-osaline taktimõõt, noodivältused (kaheksandiknoot, kaheksandikpaus, tervenoot, tervepaus jne), duur- ja moll helilaad ja kolmkõlad, viiulivõti, tähtnimetused, 1-, 2-, 3-osaline vorm.</p> <p>Muusikaline liikumine: muusika meeleolu, stiili ja vormi väljendamine liikumise kaudu.</p> <p>Mõisted: korratakse ja kinnistatakse I kooliastmes õpitud mõisteid.</p> <p>Pillimäng: oskuste arendamine ja rakendamine erinevates pillikoosseisudes</p> <p>Mõisted: Korratakse ja kinnistatakse I kooliastmes õpitud mõisteid. Uued mõisted: eeltakt, dünaamika, <i>mezzopiano</i>, <i>mezzoforte</i>, 4-osaline taktimõõt, noodivältused (kaheksandiknoot, kaheksandikpaus, tervenoot, tervepaus jne), duur- ja moll helilaad ja kolmkõlad, viiulivõti, tähtnimetused, 1-, 2-, 3-osaline vorm, klaviatuur.</p> <p>Muusika kuulamine ja muusikalugu: eesmärgiks on õpilaste üldise silmaringi laiendamine (teatris, kontserdil ja muuseumis käimine), muusikalise maitse rikastamine ning kuulamisoskuste arendamine.</p>
--	---	---

	<p>löökpillid) ja sümfooniaorkestrit;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuulab ja suudab iseloomustada muusikalisi väljendusvahendeid; • oskab kasutada muusika iseloomustamisel muusika oskussõnavara; • teadvustab muusikateoste autorluse vajalikkust arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaliste näidete või muusikaelamuste põhjal suuliselt või kirjalikult. <p>Omalooming</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakendab õpitud rütmifiguure rütmiliste kaasmängude loomisel ja esitamisel 	<p>Mõisted: Korratakse ja kinnistatakse I kooliastmes õpitud mõisteid. Uued mõisted: eeltakt, dünaamika, <i>mezzopiano</i>, <i>mezzoforte</i>, noodivältused (kaheksandiknoot, kaheksandikpaus, tervenoot, tervepaus jne), duur- ja moll helilaad ja kolmkõlad, tähtnimetused, 1-, 2-, 3-osaline vorm, klaviatuur, rahvapillid, klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid, lastehääled, naishääled, meeshääled, mudilaskoor, poistekoor, lastekoor, naiskoor, meeskoor, segakoor, ühendkoor.</p> <p>Omalooming: fantaasia ja loomevõime arendamine, enda vahetu teostamine.</p>
<p>5. klass</p>	<p>Laulmises õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • laulab klassitunnis, ansambelis, laulukooris hääle isikupära arvestades loomuliku hingamise, kandva hääle, õige kehahoiu, selge diktsiooniga; • kasutab nii üksi kui ka rühmas lauldes muusikalisi teadmisi ja kirjaoskust, sh rakendab laulu õppides relatiivseid astmeid, sidudes neid absoluutse noodisüsteemiga; • laulab peast kooliastme ühislause, sh Eesti Vabariigi hümn “Mu isamaa, mu õnn ja rõõm” (F. Pacius/J.V. Jannsen) ja kooli laul “Särab Valga põhikool” (S. Põldsaar); • väärtustab ühismusitseerimise, sh laulupidude traditsiooni. <p>Pillimängus, muusikalises liikumises ja omaloomingus õpilane:</p>	<p>Laulmine:</p> <ul style="list-style-type: none"> • repertuaaris lauldakse ea- ja teemakohaseid eesti ja teiste rahvaste, sh rahvakalendri ning riiklike tähtpäevadega seotud laule ühe- ja mitmehäälselt; tutvutakse laulu autorite tähendusega muusikakultuuris; • arendatakse laulutehnikat, lauldes <i>a cappella</i> ja saatega nii kooris, ansambelis kui ka üksi; arvestades oma hääle omapära, sh häälehoiud häälemurde perioodil, lauldakse loomuliku kehahoiu, õige hingamise, kandva hääle, puhta intonatsiooni ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt; arvestatakse esitatava muusikapala stiili; kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi; • lauldes väljendatakse muusika sisu ja meeoleolu, pöörates sh tähelepanu dünaamika ja tempo väljenduse võimalustele; • tutvutakse erinevate itaaliakeelsete dünaamika (nt <i>piano</i>, <i>mezzopiano</i>, <i>mezzoforte</i>, <i>forte</i>, <i>crescendo</i>, <i>diminuendo</i>) ja tempo (<i>ritenuto</i>, <i>accelerando</i>, <i>largo</i>,

	<ul style="list-style-type: none"> • musitseerib keha-, rütmi- ja meloodiapillidel üksi ja esinevates pillikoosseisudes, kasutades õigeid mänguvõtteid; • seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis ja meloodiapilliga. • tunnetab, analüüsib ja väljendab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid; • loob ning esitab üksi või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi) kompositsioone, muusikast lähtuvaid tekste jm; • improviseerib astmemudelitele tuginedes; • rakendab pillimängus, liikumises ja omaloomingus muusikalisi teadmisi ja kirjaoskust; • väärtustab ühismusitseerimise, sh laulu- ja tantsupidude traditsiooni. <p>Muusika kuulamise ja muusikaloos õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat muusika oskussõnavara ja kirjaoskust kasutades; • tunneb eesti rahvamuusikat: rahvalaulu liike, rahvapille ja -tantse, teab oma kodukoha ja Eesti rahvamuusika sündmusi; • otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite kohta teavet ning tutvustab seda kaaslastele; • kuulab ning võrdleb hääle- ja kooriliike, tunneb kodukoha koore ja dirigente ning tuntumaid Eesti koore; 	<p><i>andante, moderato, allegro</i> jne)</p> <p>oskussõnavara;</p> <ul style="list-style-type: none"> • lauldes järgitakse rütmi ja meloodia liikumist, sh korratakse relatiivse süsteemi astmeid ja absoluutse helikõrguste süsteemi tähtnimetusi; • kaasatakse õpilasi laulukooride tegevusse, sh laulupidude protsessi. <p>Muusikaline kirjaoskus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kinnistatakse I ja II kooliastmes omandatud laulmist, pillimängimist, muusikalist liikumist, omaloomingut toetavat muusikateooriat ja omandatakse uusi teadmisi; • rütmide nimetused seostatakse noodi- ja pausivältustega; • kinnistatakse relatiivse süsteemi astmeid, sh käemärgid, seostatakse absoluutse helikõrguste süsteemiga, kinnistatakse tähtnimetusi; • seostatakse helilaadid helistikkudega, tutvutakse alteratsiooni märkidega; • teadvustatakse õpitavate laulude vorm (1-, 2- ja 3- osaline lihtvorm); • muusikalise kirjaoskuse hulka kuuluvad noodi- ja pausivältused, rütmifiguurid, neljandik- ja kaheksandik taktimõõdud, eeltakt, helikõrguste nimetused, ühe võtmemärgiga helistikud (C- duur, a-moll), vorm; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud lauluvarale ja teemadele (nt noodikirja lühendamise märgid); • läbivad mõisted: muusika väljendusvahendid, tempo, metronoom, rütm, meloodia, tämber, harmoonia, kulminatsioon, dirigent, koori- ja orkestriliigid, folkloor, vanem rahvalaul ehk regilaul, uuem rahvalaul, regivärss, algriim, lõppriim, regilaulu liigid, rahvatants, voor- ja sõõrtantsud, polka, labajalavalss, reinlender, muusikal, helilaad, noodivõti, helistik, toonika, paralleelhelistik,
--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • eristab kuuldeliselt erinevaid orkestriliike ja nende pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid); • analüüsib kontserte, sh virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi, annab kuuldule ja nähtule hinnangu, põhjendab seda ning jagab kogemusi kaaslastega. 	<p>võtmemärgid, diees, bemoll, bekarr, vorm (1-, 2- ja 3-osaline lihtvorm), kordusmärk, latern, <i>segno</i>, volt.</p> <p>Pillimäng, muusikaline liikumine ja omalooming:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ühismusitseerimisel, omaloomingu esitamisel ja muusikaloo illustreerimiseks mängitakse keha-, rütmi- ja meloodiapillidega; • süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes; • noodist mängimisel toetatakse absoluutsele noodisüsteemile; • liikumistegevusi ja omaloomingut viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis ning muusika väljendusvahendeid, kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone, väljendamaks muusikapala vormi; • mängitakse eesti laulu- ja ringmänge ning tantsitakse pärimus- ja rahvatantse, liigutakse paaris, sõõris, voores, viirus; tutvutakse nende sisu ja pärimusliku traditsiooniga ning väljendatakse karakterseid tegelasi; • katsetatakse loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, tekstiloome, pillimäng, muusikaline liikumine, nt rütmilis-meloodilised improvisatsioonid, kaasmängud, <i>ostinatod</i> vms) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult, rakendades õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi; • katsetatakse omaloomingus erinevate digitaalsete rakenduste ja programmidega; • kaasatakse õpilasi muusikalise liikumise ja pillimänguga seotud tegevusse, sh laulu- ja tantsupidude protsessi. <p>Muusika kuulamine ja muusikalugu:</p>
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • tutvutakse repertuaari ja teemadega seotud laulu või muusikapala autorite ning interpretidega, kasutades sh erinevatest infoallikatest materjali kogumist; • kirjeldatakse kogetud muusikat ja muusikaelamusi eakohaselt, kasutades õpitud oskussõnavara ja teadmisi muusika väljendusvahenditest; • kuulatakse, kirjeldatakse ja iseloomustatakse eesti rahvamuusikat ja selle töötlust; • eristatakse kõla ja kuju järgi eesti rahvapärimuste, tutvutakse rahvalaulu liikidega ja rahvatantsudega; • eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat ning erinevaid esituskoosseise; • kuulatakse ning võrreldakse hääle- ja kooriliike; • tutvustatakse orkestriliike ja nende pillirühmi; • tutvustatakse kodukoha ning Eesti koore ja dirigente.
<p>6. klass</p>	<p>Laulmises õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • laulab klassitunnis, ansambelis, laulukooris hääle isikupära arvestades loomuliku hingamise, kandva hääle, õige kehahoiu, selge diktsiooniga; • kasutab nii üksi kui ka rühmas lauldes muusikalisi teadmisi ja kirjaoskust, sh rakendab laulu õppides relatiivseid astmeid, sidudes neid absoluutse noodisüsteemiga; • laulab peast kooliastme ühislaule, sh Eesti Vabariigi hümn “Mu isamaa, mu õnn ja rõõm” (F. Pacius/J.V. Jannsen) ja kooli laul “Särab Valga põhikool” (S. Põldsaar); • väärtustab ühismuusitserimise, sh laulupidude traditsiooni. 	<p>Laulmine:</p> <ul style="list-style-type: none"> • repertuaaris lauldakse ea- ja teemakohaseid eesti ja teiste rahvaste, sh rahvakalendri ning riiklike tähtpäevadega seotud laule ühe- ja mitmehäälselt; tutvutakse laulu autorite tähendusega muusikakultuuris; • arendatakse laulutehnikat, lauldes <i>a cappella</i> ja saatega nii kooris, ansambelis kui ka üksi; arvestades oma hääle omapära, sh häälehoid häälemurde perioodil, lauldakse loomuliku kehahoiu, õige hingamise, kandva hääle, puhta intonatsiooni ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt; arvestatakse esitatava muusikapala stiili; kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi; • lauldes väljendatakse muusika sisu ja meeoleolu, pöörates sh tähelepanu dünaamika ja tempo väljenduse

	<p>Pillimängus, muusikalises liikumises ja omaloomingus õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • musitseerib keha-, rütmi- ja meloodiapillidel üksi ja erinevates pillikoosseisudes, kasutades õigeid mänguvõtteid; • seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis ja meloodiapilliga. • tunnetab, analüüsib ja väljendab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid; • väljendab liikumise kaudu Eesti rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid, tantsib lihtsamaid pärimustantse; • loob ning esitab üksi või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi) kompositsioone, muusikast lähtuvaid tekste jm; • improviseerib astmemudelitele tuginedes; • rakendab pillimängus, liikumises ja omaloomingus muusikalisi teadmisi ja kirjaoskust; • väärtustab ühismusitseerimise, sh laulu- ja tantsupidude traditsiooni. <p>Muusika kuulamise ja muusikaloos õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat muusika oskussõnavara ja kirjaoskust kasutades; • tunneb eesti rahvamuusikat: rahvalaulu liike, rahvapille ja -tantse, teab oma kodukoha ja Eesti rahvamuusika sündmusi; 	<p>võimalustele; kinnistatakse itaaliakeelseid dünaamika ja tempo oskussõnavara;</p> <ul style="list-style-type: none"> • lauldes järgitakse rütmi ja meloodia liikumist, sh korratakse relatiivseid astmeid ja absoluutseid helikõrgusi tähistavat süsteemi; • kaasatakse õpilasi laulukooride tegevusse, sh laulupidude protsessi. <p>Muusikaline kirjaoskus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kinnistatakse I ja II kooliastmes omandatud laulmist, pillimängimist, muusikalist liikumist, omaloomingut toetavat muusikateooriat ja omandatakse uusi teadmisi; • rütmide nimetused seostatakse noodi- ja pausivältustega; • kinnistatakse relatiivse süsteemi astmeid, sh käemärgid, seostatakse absoluutse helikõrguste süsteemiga, kinnistatakse tähtnimetusi; • kinnistatakse seoseid helilaadide, helistike ja alteratsiooni märkidega; • teadvustatakse õpitavate laulude vorm (1-, 2- ja 3- osaline lihtvorm); • muusikalise kirjaoskuse hulka kuuluvad noodi- ja pausivältused, rütmifiguurid, neljandik- ja kaheksandik taktimõõt, eeltakt, helikõrguste nimetused, ühe võtmemärgiga helistikud (C- duur, a-moll), vorm, muusikalised oskussõnad vastavalt valitud lauluvarale ja teemadele (nt noodikirja lühendamise märgid); • läbivad mõisted: muusika väljendusvahendid, kulminatsioon, dirigent, koori- ja orkestriliigid, folkloor, rahvalaulu liigid, rahvaviisi seade, rahvapillid, rahvatants, interpretatsioon, töötlus, orkestratsioon, remiks, kaver, programmiline muusika, helilaad, noodivõti, helistik, toonika, paralleelhelistik, võtmemärgid, diees,
--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite kohta teavet ning tutvustab seda kaaslastele; • teab hääleorganeid, teadvustab hääle tekitamise ja häälemurde protsessi ning hääle tervishoiu võimalusi; • kuulab ning võrdleb hääle- ja kooriliike, tunneb kodukoha koore ja dirigente ning tuntumaid Eesti koore; • eristab kuuldeliselt erinevaid orkestriliike ja nende pillirühmi; • teadvustab Eesti rahvuslikkuse, süva- ja levimusika kujunemist mõjutavaid tegureid, tunneb koorikultuuri ja laulupidude traditsiooni ning seoseid kaasajaga; • analüüsib kontserte, sh virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi, annab kuuldule ja nähtule hinnangu, põhjendab seda ning jagab kogemusi kaaslastega. 	<p>bemoll, bekarr, vorm (1-, 2- ja 3-osaline lihtvorm), kordusmärk, latern, <i>segno</i>, volt.</p> <p>Pillimäng, muusikaline liikumine ja omalooming:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ühismusitseerimisel, omaloomingu esitamisel ja muusikaloo illustreerimiseks mängitakse keha-, rütmi- ja meloodiapillidega; • süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes; • noodist mängimisel toetutakse absoluutsele noodisüsteemile; • liikumistegevusi ja omaloomingut viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis ning muusika väljendusvahendeid, kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone, väljendamaks muusikapala vormi; • mängitakse eesti laulu- ja ringmänge ning tantsitakse pärimus- ja rahvatantse, liigutakse paaris, sõõris, vooris, viirus; tutvutakse nende sisu ja pärimusliku traditsiooniga, väljendatakse karakterseid tegelasi; • katsetatakse loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, tekstiloome, pillimäng, muusikaline liikumine, nt rütmilis-meloodilised improvisatsioonid, kaasmängud, <i>ostinatod</i> vms) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult, rakendades õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi. • katsetatakse omaloomingus erinevate digitaalsete rakenduste ja programmidega; • kaasatakse õpilasi muusikalise liikumise ja pillimänguga seotud tegevusse, sh laulu- ja tantsupidude protsessi. <p>Muusika kuulamine ja muusikalugu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutvutakse repertuaari ja teemadega seotud laulu või muusikapala autorite ning
--	---	---

		<p>interpretidega, kasutades sh erinevatest infoallikatest materjali kogumist; tutvutakse muusikateose interpreteerimise võimalustega;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldatakse kogetud muusikat ja muusikaelamusi eakohaselt, kasutades õpitud oskussõnavara ja teadmisi muusika väljendusvahenditest; • eristatakse kõla ja kuju järgi eesti rahvapäille, tutvutakse rahvalaulu liikidega ja rahvatantsudega; • kuulatakse, kirjeldatakse ja iseloomustatakse valikuliselt Euroopa rahvaste muusikatradsioone (Soome, Rootsi, Norra, Läti, Leedu, Poola, Saksamaa, Austria, Suurbritannia, Venemaa) ning võrreldakse neid eesti rahvamuusikaga; • tutvutakse hääleorganite, hääle tekkimise protsessi, häälemurde ning hääle hoidmise võimalustega, kuulatakse ja eristatakse hääleliike, valik Eesti lauljaid ja muusikateatreid; • tutvutakse Eesti rahvuslikkuse kujunemist mõjutavate teguritega ja laulupidude traditsiooni kujunemisega, valik heliloojaid; • tutvutakse Eesti süva- ja levimuusika kujunemisega ja põlvkondliku järjepidevuse hoidmisega, valik heliloojaid ja seosed kaasajaga; • tutvustatakse kodukoha ning Eesti koore ja dirigente; • korraldatakse kontserdi küllastaja hea käitumise tavadid; analüüsitakse kontserte, sh virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi, kasutades eakohast muusikaalast oskussõnavara.
7. klass	<p>Laulmises õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • laulab ühe- ja mitmehäälsed laule klassitunnis, ansamblis, laulukooris hääle isikupära arvestades loomuliku hingamise, 	<p>Laulmine:</p> <ul style="list-style-type: none"> • repertuaaris lauldakse ea- ja teemakohaseid eesti ja teiste rahvaste laule ühe- ja mitmehäälselt; tutvutakse laulu autorite tähendusega muusikakultuuris;

	<p>kandva hääle, õige kehahoiu, selge diktsiooniga;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab nii üksi kui ka rühmas lauldes muusikalisi teadmisi ja kirjaoskust; • laulab peast kooliastme ühislaule, sh Eesti Vabariigi hümn “Mu isamaa, mu õnn ja rõõm” (F. Pacius/J.V. Jannsen) ja kooli laul “Särab Valga põhikool” (S. Põldsaar); • väärtustab ühismusitseerimise, sh laulupidude traditsiooni. <p>Pillimängus, muusikalises liikumises ja omaloomingus õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • musitseerib keha-, rütmi- ja meloodiapillide lüksi ja erinevates pillikoosseisudes, kasutades õigeid mänguvõtteid; • uurib pillide tämbrilisi omadusi, valib ansamblisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut; • tunneb muusikavorme ning väljendab neid muusikalistes tegevustes; • võrdleb eri maade rahvamuusika (Idamaad, Austraalia jt) karakterit ja väljendab seda liikumise kaudu; • leiab erinevaid muusikalise liikumise viise, valib muusika karakteriga sobiva väljenduse ning põhjendab oma valikuid (nt maailma rahvaste muusika); • loob ning esitab iseseisvalt või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi)kompositsioone, muusikast lähtuvaid tekste jm; 	<ul style="list-style-type: none"> • arendatakse laulutehnikat, lauldes <i>a cappella</i> ja saatega nii kooris, ansamblis kui ka üksi; arvestades oma hääle omapära, sh häälehoitu häälemurde perioodil, lauldakse loomuliku kehahoiu, õige hingamise, kandva hääle, puhta intonatsiooni ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt; arvestatakse esitatava muusikapala stiili; kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi; • kaasatakse õpilasi laulukooride tegevusse, sh laulupidude protsessi. <p>Muusikaline kirjaoskus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kinnistatakse I ja II kooliastmes omandatud laulmist, pilli mängimist, muusikalist liikumist, omaloomingut toetavat muusikateooriat ja omandatakse uusi teadmisi; • muusikalise kirjaoskuse hulka kuuluvad noodi- ja pausivältused, rütmifiguurid (uued rütmid sünkoop (TI-TA-TI) ja triool (TI-TI-TI)), neljandik- ja kaheksandik taktimõõt, helikõrguste tähtnimetused, ühe võtmemärgiga helistikud (C- duur, a-moll), vorm (uued vormid rondo ja variatsioon), muusikalised oskussõnad vastavalt valitud lauluvarale ja teemadele (nt noodikirja lühendamise märgid); • läbivad mõisted: heli, kaja, akustika, helilooja, dirigent, ansambel, duo, akustilised pillid, sh keelpillid, puhkpillid, löökpillid, klahvpillid, muusikavorm (2- ja 3-osaline lihtvorm, nt AB, ABA), rondo, variatsioon), (eesti) vaimulik (rahva) laul, taktimõõt, eeltakt, sünkoop, triool, akord, noodivõti, helilaad, helistik, võtmemärgid, kordusmärk, latern, <i>segno</i>, volt, interpret, arranžeerimine, improvisatsioon, instrumentaal-, kammer-, pärimusmuusika. <p>Pillimäng, muusikaline liikumine ja omalooming:</p>
--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • katsetab loomeideedega omaloomingus, sh digitaalseid keskkondi kasutades; • analüüsib enda ja kaaslaste loomingut, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu ning põhjendab oma arvamust; • rakendab pillimängus, liikumises ja omaloomingus muusikalisi teadmisi ja kirjaoskust; • väärtustab ühismusitseerimise, sh laulu- ja tantsupidude traditsiooni. <p>Muusika kuulamise ja muusikaloos õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teadvustab helide maailma mõju inimesele; • tunneb erinevaid pilliliike; • võrdleb ja eristab eri muusikastiile, instrumentaalmuusika esituskoosseise; • võrdleb ning eristab eesti ja valikuliselt maailma rahvaste (Idamaad, Austraalia jt) muusikapärandit: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest; • loob seoseid kodukoha ja/või eesti rahvamuusika ning nende tänapäevaste tõlgendustega, leiab sobivaid näiteid ja põhjendab oma arvamust; • analüüsib kontserte, sh virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike, annab kuuldule/nähtule hinnangu, põhjendab seda ning jagab oma kogemusi kaaslastega; 	<ul style="list-style-type: none"> • ühismusitseerimisel, omaloomingu esitamisel ja muusikaloo illustreerimiseks mängitakse keha-, rütmi- ja meloodiapillidega; • süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes; • pillimängu, muusikalise liikumise kaudu tutvutakse valikuliselt maailma rahvaste (Idamaade, Austraalia jt) muusikaga; • liikumistegevusi ja omaloomingut viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis ning muusika väljendusvahendeid; kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone; • katsetatakse loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, tekstilooime, pillimäng, muusikaline liikumine, nt rütmilis-meloodilised improvisatsioonid, kaasmängud, <i>ostinatod</i> vms) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult, rakendades õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi; • meloodilise omaloomingu noodistamisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi; • katsetatakse omaloomingus erinevate digitaalsete rakenduste ja programmidega; • kaasatakse õpilasi muusikalise liikumise ja pillimänguga seotud tegevusse, sh laulu- ja tantsupidude protsessi. <p>Muusika kuulamine ja muusikalugu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutvutakse repertuaari ja teemadega seotud laulu või muusikapala autorite ning interpretidega; • tutvutakse heli ja selle omadustega ning selle mõjuga inimesele; • eristatakse kõla ja kuju järgi keel-, puhk-, löök- ja klahvpille, tutvutakse pillide omadustega ning erinevate instrumentaalkoosseisudega;
--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi; • rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi; • rakendab muusikat kuulates muusikalisi teadmisi ja kirjaoskust; • seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga; • järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskkondades. 	<ul style="list-style-type: none"> • kuulatakse ning õpitakse valikuliselt tundma teiste rahvaste (Idamaad, Austraalia jt) muusikapärandit ning luuakse seos eesti muusikas Idamaade kultuurist inspireerunud heliloojatega (nt Sven Grünberg, Peeter Vähi jt); • tutvutakse eesti vaimuliku rahvalaulu ja heliloojatega, kes on oma loomingus kasutanud vaimulikke rahvaviise (Cyrillus Kreek, Tõnu Kõrvits jt) ning heliloojatega, kes on loonud vaimulikku muusikat (Rudolf Tobias, Arvo Pärt, Urmas Sisask jt); luuakse seosed eesti pärimusmuusikaga kaasajal; • korratakse kontserdi külastaja hea käitumise tavadid; analüüsitakse kontserte, sh virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi, kasutades eakohast muusikaalast oskussõnavara.
8. klass	<p>Laulmises õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • laulab ühe- ja mitmehäälsed laule klassitunnis, ansamblis, laulukooris hääle isikupära arvestades loomuliku hingamise, kandva hääle, õige kehahoiu, selge diktsiooniga; • kasutab nii üksi kui ka rühmas lauldes muusikalisi teadmisi ja kirjaoskust; • laulab peast kooliastme ühislause, sh Eesti Vabariigi hümn “Mu isamaa, mu õnn ja rõõm” (F. Pacius/J.V. Janssen) ja kooli laul “Särab Valga põhikool” (S. Põldsaar); • väärtustab ühismusitseerimise, sh laulupidude traditsiooni. <p>Pillimängus, muusikalises liikumises ja omaloomingus õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • musitseerib keha-, rütmi- ja meloodiapillidel üksi ja 	<p>Laulmine:</p> <ul style="list-style-type: none"> • repertuaaris lauldakse ea- ja teemakohaseid eesti ja teiste rahvaste laule ühe- ja mitmehäälselt; tutvutakse laulu autorite tähendusega muusikakultuuris; • arendatakse laulutehnikat, lauldes <i>a cappella</i> ja saatega nii kooris, ansamblis kui ka üksi; arvestades oma hääle omapära, sh häälehoiude häälemurde perioodil, lauldakse loomuliku kehahoiu, õige hingamise, kandva hääle, puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt; arvestatakse esitatava muusikapala stiili; kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi; • kaasatakse õpilasi laulukooride tegevusse, sh laulupidude protsessi. <p>Muusikaline kirjaoskus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kinnistatakse I ja II kooliastmes omandatud laulmist, pilli mängimist, muusikalist liikumist, omaloomingut toetavat muusikateooriat ja omandatakse uusi teadmisi; • muusikalise kirjaoskuse hulka kuuluvad noodi- ja pausivältused, rütmifiguurid,

	<p>erinevates pillikoosseisudes, kasutades õigeid mänguvõtteid;</p> <ul style="list-style-type: none"> • uurib pillide tämbrilisi omadusi, valib ansamblisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut; • tunneb muusikavorme ning väljendab neid muusikalistes tegevustes; • võrdleb eri maade rahvamuusika (Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika jt) karakterit ja väljendab seda liikumise kaudu; • leiab erinevaid muusikalise liikumise viise, valib muusika karakteriga sobiva väljenduse ning põhjendab oma valikuid (nt maailma rahvaste muusika, pop- ja rokkmuusika jm); • loob ning esitab iseseisvalt või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi)kompositsioone, muusikast lähtuvaid tekste jm; • katsetab loomeideedega omaloomingus, sh digitaalseid keskkondi kasutades; • analüüsib enda ja kaaslaste loomingut, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu ning põhjendab oma arvamust; • rakendab pillimängus, liikumises ja omaloomingus muusikalisi teadmisi ja kirjaoskust; • väärtustab ühismusitseerimise, sh laulu- ja tantsupidude traditsiooni. <p>Muusika kuulamise ja muusikaloos õpilane:</p>	<p>neljandik- ja kaheksandik taktimõõt, helikõrguste tähtnimetused, ühe võtmemärgiga helistikud (C- duur, a-moll, G-duur, e-moll), vorm; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud lauluvarale ja teemadele (nt noodikirja lühendamise märgid);</p> <ul style="list-style-type: none"> • läbivad mõisted: heli, akustiline ja elektroakustiline muusikainstrument, elektrofon, digi (arvuti) muusika, muusikatööstus, artist, interpret, produtsent, mäenedžer, helilooja, autoriõigus, dirigent, ansambel, popmuusika, (eesti) vaimulik (rahva) laul, muusikavorm (2- ja 3-osaline lihtvorm, nt AB, ABA), rondo, variatsioon), kordusmärk, latern, <i>segno</i>, volt, taktimõõt, eeltakt, intervall, akord, noodivõti, helilaad, helistik, pentatoonika, võtmemärgid, arranžeerimine, improvisatsioon, instrumentaal-, kammer-, pärimusmuusika. <p>Pillimäng, muusikaline liikumine ja omalooming:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ühismusitseerimisel, omaloomingu esitamisel ja muusikaloos illustreerimiseks mängitakse keha-, rütmi- ja meloodiapillidega; • süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes; • pillimängu, muusikalise liikumise kaudu tutvutakse valikuliselt maailma rahvaste (Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika jt) muusikaga; • liikumistegevusi ja omaloomingut viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis ning muusika väljendusvahendeid; kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone; • katsetatakse loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine,
--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • teadvustab helide maailma mõju inimesele ning tunneb erinevaid pilliliike, sh akustilised ja elektroonilised muusikainstrumendid; • võrdleb ja eristab eri muusikastiile, instrumentaalmuusika esituskooresse; • võrdleb ning eristab eesti ja valikuliselt maailma rahvaste (Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika jt) muusikapärandid: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest; • loob seoseid kodukoha ja/või eesti rahvamuusika ning nende tänapäevaste tõlgendustega, leiab sobivaid näiteid ja põhjendab oma arvamust; • analüüsib kontserte, sh virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike, annab kuuldule/nähtule hinnangu, põhjendab seda ning jagab oma kogemusi kaaslastega; • uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi; • rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi; • rakendab muusikat kuulates muusikalisi teadmisi ja kirjaoskust; • seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga; 	<p>tekstiloomed, pillimäng, muusikaline liikumine, nt rütmilis-meloodilised improvisatsioonid, kaasmängud, <i>ostinatod</i> vms) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult, rakendades õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi;</p> <ul style="list-style-type: none"> • meloodilise omaloomingu noodistamisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi. • katsetatakse omaloomingus erinevate digitaalsete rakenduste ja programmidega; • kaasatakse õpilasi muusikalise liikumise ja pillimänguga seotud tegevusse, sh laulu- ja tantsupidude protsessi. <p>Muusika kuulamine ja muusikalugu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutvutakse repertuaari ja teemadega seotud laulu või muusikapala autorite ning interpretidega; • eristatakse kõla ja kuju järgi akustilisi ning elektroonilisi muusikainstrumente, tutvutakse pillide omadustega ning erinevate instrumentaalkoosseisudega; • tutvutakse heli ja selle omadustega ning selle mõjuga inimesele; • tutvutakse elektroonilise muusika ja muusikatehnika arengulooga ja selle loomise võimaluste võimalustega, luuakse seosed eesti muusikaga; • tutvutakse autorikaitse ja autoriõigusega kaasnevate kohustustega intellektuaalse omandi kasutamisel; • kuulatakse ning õpitakse valikuliselt tundma maailma rahvaste (Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika jt) muusikapärandid ning luuakse seos eesti muusikaga; • tutvutakse maailma ja eesti pop- ja rockmuusikaga; • korraldatakse kontserdi külastaja hea käitumise tavadid; analüüsitakse kontserte, sh virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi, kasutades eakohast muusikaalast oskussõnavara.
--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • teadvustab muusikaga tegelemise võimalusi, sellega seonduvaid elukutseid ja õppimisvõimalusi; • järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskkondades. 	
9. klass	<p>Laulmises õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • laulab ühe- ja mitmehäälsid laule klassitunnis, ansamblis, laulukooris hääle isikupära arvestades loomuliku hingamise, kandva hääle, õige kehahoiu, selge diktsiooniga; • kasutab nii üksi kui ka rühmas lauldes muusikalisi teadmisi ja kirjaoskust; • laulab peast kooliastme ühislauke, sh Eesti Vabariigi hümn “Mu isamaa, mu õnn ja rõõm” (F. Pacius/J.V. Jannsen) ja kooli laul “Särab Valga põhikool” (S. Põldsaar); • väärtustab ühismusitseerimise, sh laulupidude traditsiooni. <p>Pillimängus, muusikalises liikumises ja omaloomingus õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • musitseerib keha-, rütmi- ja meloodiapillidel üksi ja erinevates pillikoosseisudes, kasutades õigeid mänguvõtteid; • uurib pillide tämbriisi omadusi, valib ansamblisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut; • tunneb muusikavorme ning väljendab neid muusikalistes tegevustes; • võrdleb eri maade (Itaalia, Prantsusmaa ja Aafrika) muusika 	<p>Laulmine:</p> <ul style="list-style-type: none"> • repertuaaris lauldakse ea- ja teemakohaseid eesti ja teiste rahvaste laule ühe- ja mitmehäälselt; tutvutakse laulu autorite tähendusega muusikakultuuris; • arendatakse laulutehnikat, lauldes <i>a cappella</i> ja saatega nii kooris, ansamblis kui ka üksi; arvestades oma hääle omapära, sh häälehoiu häälemurde perioodil, lauldakse loomuliku kehahoiu, õige hingamise, kandva hääle, puhta intonatsiooni ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt; arvestatakse esitatava muusikapala stiili; kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi; • kaasatakse õpilasi laulukooride tegevusse, sh laulupidude protsessi. <p>Muusikaline kirjaoskus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kinnistatakse I ja II kooliastmes omandatud laulmist, pilli mängimist, muusikalist liikumist, omaloomingut toetavat muusikateooriat ja omandatakse uusi teadmisi; • muusikalise kirjaoskuse hulka kuuluvad noodi- ja pausivältused, rütmifiguurid, neljandik- ja kaheksandik taktimõõt, helikõrguste tähtnimetused, ühe võtmemärgiga helistikud (C- duur, a-moll, G-duur, e-moll, F-duur, d-moll), vorm; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud lauluvarale ja teemadele (nt noodikirja lühendamise märgid); • läbivad mõisted: häälemurre, hääleliigid (sopran, koloratuursopran, metsosopran, alt,

	<p>karakterit ja väljendab seda liikumise kaudu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • leiab erinevaid muusikalise liikumise viise, valib muusika karakteriga sobiva väljenduse ning põhjendab oma valikuid (nt maailma rahvaste muusika, filmimuusika, pop- ja džässmuusika jm); • loob ning esitab iseseisvalt või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi)kompositsioone, muusikast lähtuvaid tekste jm; • katsetab loomeideedega omaloomingus, sh digitaalseid keskkondi kasutades; • analüüsib enda ja kaaslaste loomingut, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu ning põhjendab oma arvamust; • rakendab pillimängus, liikumises ja omaloomingus muusikalisi teadmisi ja kirjaoskust; • väärtustab ühismusitseerimise, sh laulu- ja tantsupidude traditsiooni. <p>Muusika kuulamise ja muusikaloos õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • võrdleb ja eristab eri muusikastiile, lavamuusika žanre, esituskooresse, hääleliike, teab tuntumaid esindajaid Eestis; • teab hääleorganeid, teadvustab hääle tekitamise ja häälemurde protsessi ning hääle tervishoiu võimalusi; • võrdleb ning eristab eesti ja maailma rahvaste (Itaalia, Prantsusmaa, Aafrika) 	<p>tenor, kontratenor, bariton, bass), muusikalised koosseisud (solist, ansambel, koor, orkester), ansambliiliigid (duo, duett, trio, tertsett jne), orkestriliigid (sümfooniaorkester, kammerorkester, puhkpilliorkester, rahvapilliorkester, džässorkester), dirigent, partituur, libreto, lavastaja, aaria, retsitatiiv, koreograaf, improvisatsioon, bluus, gospel, spirituaal, <i>ragtime</i>, <i>sving</i>, filmimuusika, <i>soundtrack</i>, helilooja, muusikavorm (2- ja 3-osaline lihtvorm, nt AB, ABA), rondo, variatsioon), kordusmärk, latern, <i>segno</i>, volt, taktimõõt, eeltakt, noodivõti, helilaad, helistik, võtmemärgid, vokaal-, instrumentaal- ja pärimusmuusika.</p> <p>Pillimäng, muusikaline liikumine ja omalooming:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ühismusitseerimisel, omaloomingu esitamisel ja muusikaloo illustreerimiseks mängitakse keha-, rütmi- ja meloodiapillidega; • süvendatakse pillimängu oskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes, sh musitseerimist eristiilides; • pillimängu, muusikalise liikumise kaudu tutvutakse maailma rahvaste (Itaalia, Prantsusmaa ja Aafrika) muusikaga; • liikumistegevusi ja omaloomingut viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis ning muusika väljendusvahendeid; kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone; • katsetatakse loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, tekstiloomine, pillimäng, muusikaline liikumine, nt rütmilis-meloodilised improvisatsioonid, kaasmängud, <i>ostinatod</i> vms) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult, rakendades õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi;
--	--	---

	<p>muusikapärandid: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest;</p> <ul style="list-style-type: none"> • loob seoseid kodukoha ja/või eesti rahvamuusika ning nende tänapäevaste tõlgendustega, leiab sobivaid näiteid ja põhjendab oma arvamust; • analüüsib kontserte, sh virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike, annab kuuldule/nähtule hinnangu, põhjendab seda ning jagab oma kogemusi kaaslastega; • uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi; • rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi; • rakendab muusikat kuulates muusikalisi teadmisi ja kirjaoskust; • seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga; • teadvustab muusikaga tegelemise võimalusi, sellega seonduvaid elukutseid ja õppimisvõimalusi; • järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskkondades. 	<ul style="list-style-type: none"> • meloodilise omaloomingu noodistamisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi; • katsetatakse omaloomingus erinevate digitaalsete rakenduste ja programmidega; • kaasatakse õpilasi muusikalise liikumise ja pillimänguga seotud tegevusse, sh laulu- ja tantsupidude protsessi. <p>Muusika kuulamine ja muusikalugu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutvutakse repertuaari ja teemadega seotud laulu või muusikapala autorite ning interpretidega; • tutvutakse orkestri kujunemise, liikide ja koosseisudega, õpitakse tundma sümfooniaorkestri koosseisu ja paigutust ning orkestreid Eestis; • tutvutakse hääleorganite, hääle tekkimise protsessi, häälemurde ning hääle hoidmise võimalustega, kuulatakse ja eristatakse hääleliike, valik lauljaid; • kuulatakse ning õpitakse tundma maailma rahvaste (Itaalia, Prantsusmaa ja Aafrika) muusikapärandid ning luuakse seos eesti muusikaga; • õpitakse tundma muusikateatri nelja olulisemat alaliiki (ooper, operett, muusikal, ballett), tutvutakse nende kujunemise looga, valik heliloojaid, seos Eesti lavamuusikaga; • tutvutakse džässmuusika kujunemise looga, õpitakse tundma selle põhijooni ja stiile, valik maailma ja Eesti muusikast; • tutvutakse filmimuusika ajaloo etappidega, valik maailma ja Eesti muusikast; • korraldatakse kontserdi küllastaja hea käitumise tavadid; analüüsitakse kontserte, sh virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi, kasutades eakohast muusikaalast oskussõnavara.
--	--	--